

1. Obiekt 105

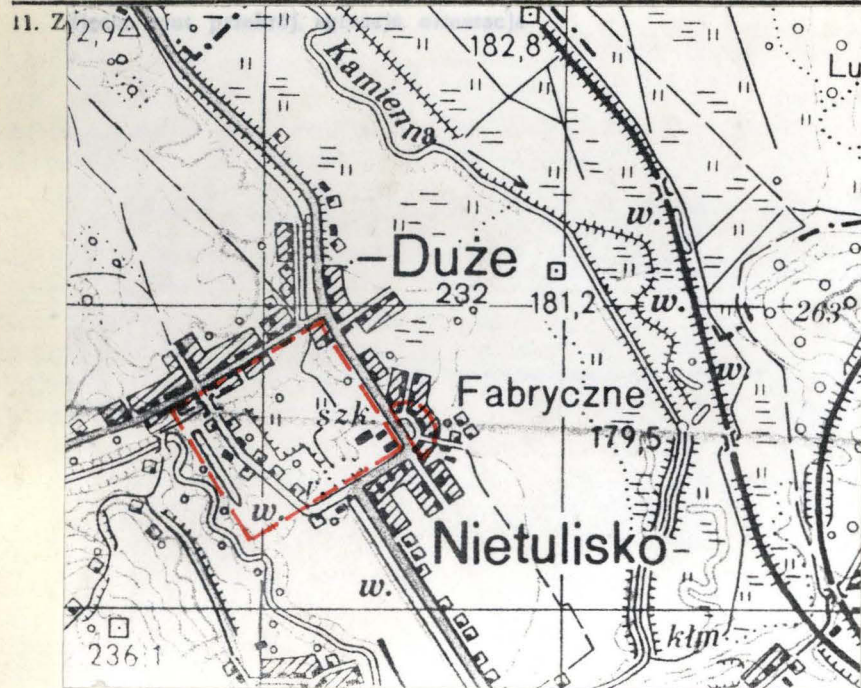
ZESPOŁ ZAKŁADU PRZEMYSŁOWEGO I OSIEDLA MIESZKALNEGO PRZYFABRYCZNEGO

2. Czas powstania

1834 - 45

3. Miejscowość

NIETULISKO FABRYCZNE

Orientacja 1:25 000

Sytuacja 1: 10000

1-walcownia żelaza

2-susznia

3-bud.kontrolny-obecnie przedszkole

4-wartownia

5-stajnia mała -w użyt.k.szkół podst.

6-bud.zarządu,dyrekcji-obecnie szkoła podst.

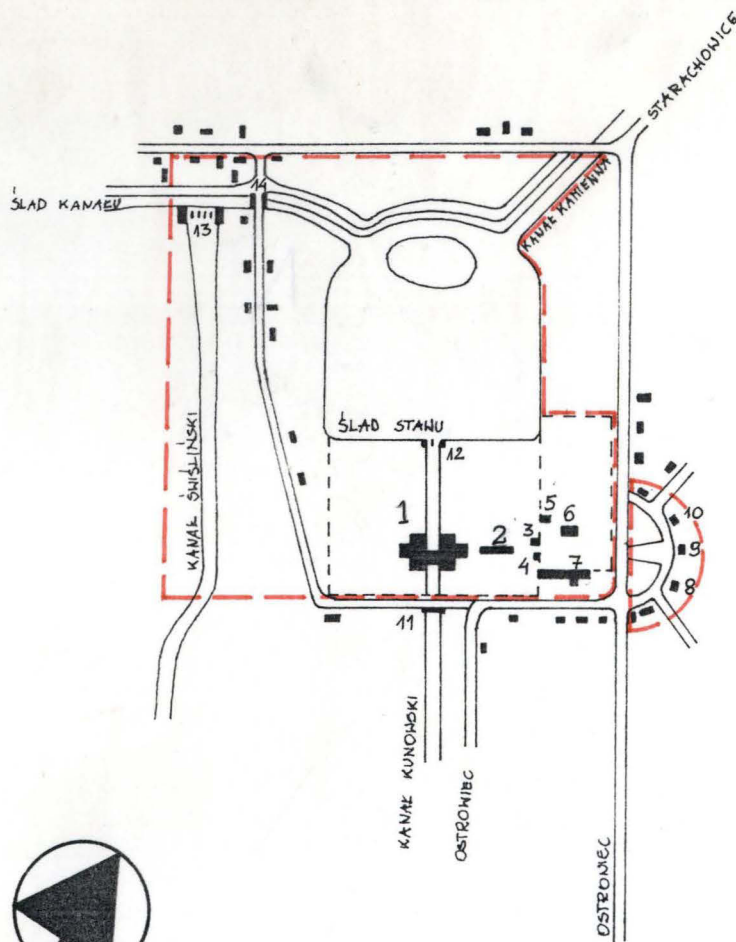
7-stajnia,magazyn I,magazyn II

8,9,10-bud.osiedla mieszk.przyfabrycz.

11-most-tama na kanale kunowskim

12-tama wodna na kanale roboczym

796 KZG Kielce 2.000 egz.

13-tama-upust wodny na kanale świślińskim

14-most na kanale świślińskim

4. Adres

Nietulisko Fabryczne.

nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo kieleckie

gmina Kunów

pow. OSTROWIEC

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

województwo kieleckie

powiat opatowski

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres

10. Rejestr zabytów

Nr 436 Dział A data K-ce 21.VI.67

318.3 1.12.1956

30.12.2010

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Zespół zbudowany w latach 1834-45 przez Bank Polski wg. proj. bud. Karola Knake, jako ostatnie ogniwo kombinatu metalurgicznego na rz. Kamiennej (Starachowice-Michałów-Brody-Nietulisko). Zespół tworzy rozległe założenie urb. urządzeń przemysłowych, wodnych i komunikacyjnych, budynków produkcyjnych i mieszkalnych. Stylowo zespół przedstawia sobą klasycyzm, neoromanizm i neogoty. Prace przy budowie urządzeń wodnych rozpoczęto w r. 1824. Układ wodny czynny był do pocz. XX w. Walcownię wyposażono w dwa ciągi walcarek, nożyce do cięcia blach, piece grzewcze. Urządzenia napędzano za pomocą jednej z pierwszych zainstalowanych w Królestwie Polskim turbin wodnych i wielkiego śródbiernego koła wodnego. W latach 80-tych XIX w. działały dwa koła wodne, a w 1890 r. zainstalowano lokomobilę. Od 1895 r. pracowały trzy turbiny. Katastrofalna powódź z 1903 r. zniszczyła spiętrzenie wody w Brodach i odcięła zakład od źródła zasilania z rz. Kamiennej. Przerwanie grobli na Świślinie spowodowało utworzenie przez rzekę nowego koryta. Gdy rozbudowywano fabrykę w Starachowicach walcownię zlikwidowano, turbiny rozebrano i sprzedano na złom. Obecnie zespół w większości przypadków przedstawia sobą ruinę, jedynie takie obiekty jak: bud. wodne, bud. dyrekcji (obec. szkoła podst.), jeden z bud. kontrolnych (obec. przedszkole), dawna stajnia mała (obec. użytk. szkoła podst.), oraz trzy domy osiedla mieszkalnego znajdują się w zadowalającym stanie technicznym.

13. Opis, sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje

Zespół zlokalizowany jest w Nietulisku Fabrycznym, w sąsiedztwie drogi Starachowice-Ostrowiec Sw. W. wym. droga rozdziela założenie fabryczne od założenia osiedla mieszkalnego przyfabrycznego. Zespół otoczony był ogrodzeniem z murowanymi słupami kamiennymi. Obecnie jedynie zachowane słupy świadczą o pierwotnym przebiegu ogrodzenia fabrycznego. Całe założenie urbanistyczne jest sprzężone dwiema osiami kompozycyjnymi. Na osi podłużnej pn.-zach. --- pd.-wsch. usytuowano zbiornik wodny przy ujściu Świśliny do Kamiennej, kanał i budynek hali produkcyjnej (walcowni). Na osi poprzecznej zrealizowano zabudowania fabryczne i osiedle mieszkaniowe. Zabudowania fabryczne tworzą: na osi poprzecznej suszarnia założona na planie wydłużonego prostokąta o jednej kondygnacji, kryta dwuspadowo. Obecnie w stanie ruiny. Pozostałe budynki rozmieszczone symetrycznie, po bokach osi poprzecznej założenia. Są to: dwa budynki kontrolne z których mniejszy (dawna wartownia) jest w ruinie natomiast drugi w dobrym stanie zaadaptowano na przedszkole. Założony na planie prostokąta o jednej kondygnacji, kryty dwuspadowym dachem. Następnie znajduje się stajnia mała, obec. magazyn i sala gimnastyczna szkoły podst. Budynek założony na planie wydłużonego prostokąta, o jednej kondygnacji, kryty dwuspadowym dachem. Obok tego obiektu znajduje się dwukondygnacyjny budynek szkoły podst. (dawnego zarządu i dyrekcji), założony na planie wydłużonego prostokąta, kryty dachem dwuspadowym. Vis a vis tego obiektu znajduje się budynek dawn. stajni i magazynów - obec. w 90% w stanie ruiny. Założony na planie mocno wydłużonego prostokąta, jednokondygnacyjny, kryty dwuspadowym dachem. Na zakończeniu osi poprzecznej założenia za drogą Starachowice-Ostrowiec Sw. znajduje się przyfabryczne osiedle mieszkaniowe. Założenie osiedla stanowi plac o kształcie pół dziesięcioboku foremnego, z promienistym układem uliczek. Przy placu i uliczkach zlokalizowane były parterowe domy, kryte dachem dwuspadowym. Zachowały się tylko nieliczne domy, natomiast pierwotny układ osiedla został zatarty i zniekształcony biegnącą na podwyższeniu (sztucznym nasypie) drogą Starachowice-Ostrowiec Sw. W skład założenia fabrycz. wchodzi również szereg pomniejszych urządzeń wodnych. Jest to tama na kanale Świślińskim (upust wodny), tama wodna na kanale roboczym, most-tama na kanale kunowskim, oraz most na kanale Świślińskim

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne Kompleks-zespół przemysłowy z osiedlem przyfabrycznym.	17. Użytkowanie obecne W większości ruina, częściowo szkoła podst.i przedszkole.
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Doraźne prace porządkowe w obrębie ruin i kompleksu wodnego zaadaptowanie bud.dawn.zarządu i dyrekcji na potrzeby szkoły podst.budynku stajni małej na potrzeby szkoły podst.budynku kontrolnego na potrzeby przedszkola.Częściowo budynek stajni i magazynów przejściowo był wykorzystywany jako młyn.Obecnie nie użytkowany w 90% ruina.Szczegółowe informacje na kartach poszczególnych obiektów.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Ogólnie stan zły, kwalifikujący obiekty do statusu trwałej ruiny, z nielicznymi dobrze zachowanymi obiektami (budynek szkoły podst.sali gimnast.plus magazynu szkoły podst.przedszkola i trzech domów mieszkal.osiedla).Szczegółowe informacje na kartach poszczególnych obiektów.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Na terenie ruin konieczne prace porządkowe i prace zmierzające do zabezpieczenia stanu istniejącego poszczególnych obiektów składowych zespołu.Szczegóły na kartach poszczególnych obiektów.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

Rej A. „Zagadnienia energetyki wodnej w budownictwie przemysłowym Zagłębia Staropolskiego w I poł. XIX w.”
Kwartalnik Historii Architektury i Urbanistyki tom II
zeszyt 3 4 1957r.
Bastrowski A. „Monografia historyczna Kunowa nad Kamienną i jego okolicy” Kraków 1939r.
Katalog Zabytków Sztuki w Polsce tom III zeszyt 7.
Encyklopedia Historii Gospodarczej Polski.

→ Bastynowski

23. Źródło ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekst Wojciech Sławiński 7.08.1992r.

Imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Wojciech Sławiński 7.08.1992r.

Imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Wojciech Sławiński 7.08.1992r.

Imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ.OO. KIELCE ZBIOR NEGATYWÓW

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwisko wypełniających)

27. Załączniki

Załącznik nr. 1.

- - - A''-STREFA PEŁNEJ OCHRONY HISTORYCZNEJ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ
- - - B''-STREFA OCHRONY ZACHOWANYCH ELEMENTÓW ZABUDOWY. (DOPUSZCZALNA NISKA ZABUDOWA, JAKO UZUPEŁNIENIE ISTNIEJĄCEJ.

